

LsN Veli-Pekka Hautamäki
Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Oikeusministeriö

LAUSUNTO

29.4.2021

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI PELASTUSLAIN 105 JA 109 §:N MUUTTAMISESTA (HE 248/2020 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon otsikossa mainitussa asiassa. Esityksessä ehdotetaan, että alueen pelastusviranomainen voisi määrätä rakennuksen tai rakennelman omistajan hankkimaan välttämättömiä viranomaisviestintään liittyvän viestintäpalvelun käytettävyyttä varmistavia laitteita ja pitämään ne toimintakunnossa. Pelastusviranomainen voisi antaa määräyksen nykyisen viranomaisverkon käytettävyyttä varmistavien laitteiden hankkimisesta siihen saakka, kunnes alueella on siirrytty käyttämään yksinomaan viranomaisviestintäpalvelua.

Oikeusministeriö on antanut hallituksen esitystä koskeneesta luonnoksesta lausunnon sisäministeriölle 13.8.2020 (VN/15121/2020-OM-7). Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota kaavaillun sääntelyn perusteltavuuteen perustuslain 15 §:ssä suojatun omaisuudensuojan rajoittamisena. Lausunnossa todetaan, että sääntelyn merkitsemälle puuttumiselle omaisuudensuojaan voidaan katsoa olevan hyvin painavat perusteet, joihin suhteutettuna puuttumista omaisuudensuojaan voidaan yleisellä tasolla pitää hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena. Oikeusministeriö piti esitysluonnoksen osalta puutteena vaikutusarviointien yleisluonteisuutta eli käytännössä sitä, minkälaisiksi ehdotetun sääntelyn vaikutukset sen koskettamiin toimijoihin lopulta tosiasiallisesti muodostuvat.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksen jatkovalmistelussa vaikutuksia omaisuudensuojaan on perusteltu yksityiskohtaisemmin, mm. toteamalla, että pelastuslain 109 §:n velvoite kohdistuisi pääsääntöisesti suuriin yrityksiin, joilla on omaisuusmassaa (esimerkiksi yritysten hallit tai toimistotilat) sekä valtion ja kuntien sekä muiden viranomaisten kiinteistöihin (esimerkiksi virastot ja päiväkodit).

Jatkovalmistelussa 109 §:ään on lisätty uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin 1 momentin rajauksista määräyksen antamisen osalta sekä säännös, jonka mukaan rakennusta tai rakennelmaa hallitsevan viranomaisen tulee huolehtia, että pelastustoiminta kyseisessä tilassa voidaan hoitaa turvallisesti. Oikeusministeriö toteaa, että 109 §:n 2 momenttia koskevat säännöskohtaiset perustelut jäävät suurelta osin pykälätekstin toistamiseksi, eivätkä avaa ja perustele uuden sääntelyn tarvetta paljontaan yksityiskohtaisemmin.

Lausuntokierroksen jälkeen esitykseen on lisätty myös ehdotus pelastuslain 105 §:n muuttamisesta. Mainittua pykälää ehdotetaan muutettavaksi kirjoitusasultaan selkeämmäksi, sekä lain 109 §:n muutokseen liittyen ehdotetaan lisättäväksi alueen pelastusviranomaiselle mahdollisuus määrätä uhkasakko ja teettämishuoka myös sille, joka laiminlyö velvollisuuden hankkia ja pitää toimintakunnossa pelastusviranomaisen määräämiä viranomaisviestintään liittyvän viestintäpalvelun käytettävyyttä varmistavia laitteita. Oikeusministeriö toteaa pelastuslain 105 §:n 3 momentin ehdotettuun muutokseen viitaten, jota ei sinänsä mainita esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa, että Lainkirjoittajan oppaassa (jakso 12.7) viittaus uhkasakkolakiin suositellaan jätettäväksi nykyään pois.

Oikeusministeriöllä ei ole esityksestä muilta osin lausuttavaa.